

Sygn. akt V CSK 349/16

POSTANOWIENIE

Dnia 7 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Paweł Grzegorzczak (sprawozdawca)

Protokolant Izabella Janke

w sprawie z wniosku T. s.r.o. z siedzibą w B. (Republika Słowacka)

przy uczestnictwie S. Sp. z o.o.

w K.

o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu państwa obcego,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 7 kwietnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 20 sierpnia 2015 r., sygn. akt V ACz .../15,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy 180 (sto osiemdziesiąt 00/100) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni T. s.r.o. z siedzibą w B. (Słowacja) domagała się przed Sądem Okręgowym w K. stwierdzenia wykonalności w Rzeczypospolitej Polskiej wyroku Sądu Wojewódzkiego w B. (Słowacja) z dnia 25 kwietnia 2007 r., sygn. 17 Cb ...-236, wraz z postanowieniami korygującymi (prostującymi) tego samego sądu z dnia 8 sierpnia 2008 r. i z dnia 22 sierpnia 2008 r., którym zasądzono od uczestniczki S. Sp. z o.o. łączną kwotę 12 301 839 koron słowackich z odsetkami oraz kwotę 418 077 koron słowackich tytułem zwrotu kosztów postępowania, a także postanowienia Sądu Najwyższego Republiki Słowackiej z dnia 24 maja 2012 r., sygn. 1 Obdo .../2012, którym Sąd ten „uchylił” wniesiony przez uczestniczkę środek zaskarżenia (*dovolanie*) i zasądził od niej na rzecz wnioskodawczyni kwotę 1807,96 euro tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Przedstawione do wykonania orzeczenia zostały wydane w postępowaniu, w którym wnioskodawczyni wytoczyła przeciwko uczestniczce przed Sądem Wojewódzkim w B. powództwo wzajemne o zapłatę kwot należnych z tytułu korzystania z oprogramowania komputerowego udostępnionego przez wnioskodawczynię. Wyrok z dnia 25 kwietnia 2007 r., którym Sąd Wojewódzki w B. oddalił powództwo główne, uwzględnił zaś powództwo wzajemne, został przez uczestniczkę zaskarżony do Sądu Najwyższego Republiki Słowackiej, który najpierw, jako sąd drugiej instancji, orzeczeniem z dnia 19 listopada 2008 r., sygn. 5 Obo .../2007, „potwierdził” (utrzymał w mocy) zaskarżony wyrok, a następnie, jako sąd kasacyjny, wskutek zaskarżenia wyroku z dnia 19 listopada 2008 r., orzeczeniem z dnia 28 stycznia 2010 r., sygn. 1 Obdo .../2009, unieważnił uprzedni wyrok Sądu Najwyższego i przekazał sprawę Sądowi Wojewódzkiemu w B. do ponownego rozpoznania. Rozstrzygnięcie to wnioskodawczyni zaskarżyła do Sądu Konstytucyjnego Republiki Słowackiej, który orzeczeniem z dnia 15 listopada 2010 r. uchylił je i przekazał sprawę Sądowi Najwyższemu Republiki Słowackiej do ponownego rozpoznania. Rozpoznając sprawę ponownie, Sąd Najwyższy Republiki Słowackiej raz jeszcze przekazał sprawę Sądowi Wojewódzkiemu w B., jednak w wyniku kolejnej skargi konstytucyjnej złożonej przez wnioskodawczynię, orzeczenie Sądu Najwyższego zostało uchylone przez Sąd Konstytucyjny Republiki Słowackiej w dniu 21 lutego 2012 r., a sprawa została przekazana po raz drugi

Sądowi Najwyższemu Republiki Słowackiej do ponownego rozpoznania. Ostatecznie, postanowieniem z dnia 24 maja 2012 r., sygn. 1 Obdo .../2012, Sąd Najwyższy Republiki Słowackiej „uchylił” środek zaskarżenia (*dovolanie*) wniesiony przez uczestniczkę od wyroku Sądu Najwyższego Republiki Słowackiej z dnia 19 listopada 2008 r. ze względu na jego niedopuszczalność i zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawczymi kwotę 1807,96 euro kosztów postępowania.

Postanowieniem z dnia 15 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w K. stwierdził wykonalność orzeczeń objętych wnioskiem i zobowiązał komornika na podstawie art. 783 § 1 k.p.c. do przeliczenia zasądzonych nimi kwot na walutę polską. Na skutek zażalenia uczestniczki, Sąd Apelacyjny w K. postanowieniem z dnia 19 lutego 2015 r. uchylił postanowienie sądu pierwszej instancji w zakresie dotyczącym stwierdzenia wykonalności wyroku Sądu Wojewódzkiego w B. z dnia 25 kwietnia 2007 r. wraz z postanowieniami korygującymi ze względu na sprzeczność składu sądu z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 w związku z art. 1151 § 1 k.p.c. i art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw; Dz. U. nr 234, poz. 1571) i w tym zakresie, znosząc postępowanie, przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy w K., postanowieniem z dnia 22 maja 2015 r. stwierdził wykonalność wyroku Sądu Wojewódzkiego w B. z dnia 25 kwietnia 2007 r. w brzmieniu nadanym postanowieniami korygującymi z dnia 8 sierpnia 2008 r. i z dnia 22 sierpnia 2008 r. oraz zobowiązał komornika do przeliczenia kwot zasądzonych tym wyrokiem na walutę polską. Uznawszy, że w sprawie ma zastosowanie rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L 12, s. 1; dalej - „rozporządzenie nr 44/2001”; obecnie uchylone), stwierdził, iż formalne warunki udzielenia *exequatur* zostały spełnione, a wykonalność wyroku Sądu Wojewódzkiego w B. z dnia 25 kwietnia 2007 r. wynika z jego treści. Wnioskodawczyni przedłożyła odpis wyroku z tłumaczeniem i zaświadczeniem, o którym mowa w art. 54 rozporządzenia nr 44/2001; złożyła ponadto odpisy i

tłumaczenia postanowień korygujących oraz dotyczące tych postanowień zaświadczenia, wydane na podstawie art. 54 rozporządzenia nr 44/2001. Sąd Okręgowy, jak wskazano w uzasadnieniu, nie znalazł ponadto okoliczności wynikających z treści art. 34 i 35 rozporządzenia nr 44/2001, które mogłyby stanowić przeszkodę do stwierdzenia wykonalności. Nie podzielił w szczególności zarzutu uczestniczki, że zezwolenie na wykonanie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

W zażaleniu na to postanowienie uczestniczka zarzuciła naruszenie art. 34 pkt 1 w związku z art. 45 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, podnosząc, że stwierdzenie wykonalności wyroku Sądu Wojewódzkiego w B. z dnia 25 kwietnia 2007 r. nie było dopuszczalne ze względu na klauzulę porządku publicznego. Wskazała, że w postępowaniu przed sądami słowackimi doszło do wydania dwóch niekorzystnych dla niej orzeczeń Sądu Konstytucyjnego, pozbawiających ją prawa do ponownego rozpatrzenia sprawy przez sąd pierwszej instancji, przy czym w postępowaniu przed Sądem Konstytucyjnym uczestniczka nie mogła wziąć udziału ze względu na obowiązujące w tym postępowaniu reguły procesowe, stosownie do przepisów prawa słowackiego, co doprowadziło do naruszenia prawa do obrony i zasady równości stron. Ponadto, w ocenie uczestniczki, sądy słowackie dopuściły się naruszenia zasady autonomii woli przez narzucenie stronom obowiązku umownego, jak również naruszenia zasady *pacta servanda sunt*, co - niezależnie od uchybień w sferze prawa procesowego - przesądza o kolizji z podstawowymi zasadami polskiego porządku prawnego.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 20 sierpnia 2015 r. oddalił zażalenie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, argumentacja skarżącej dotycząca pozbawienia jej możliwości obrony jej praw nie dotyczyła postępowania toczącego się przed Sądem Wojewódzkim w B., przed którym zapadł przedstawiony do wykonania wyrok, ani postępowania przed Sądem Najwyższym Republiki Słowackiej, a jedynie postępowania przed Sądem Konstytucyjnym, w którym uczestniczka nie brała udziału ze względu na obowiązujące w tym postępowaniu przepisy prawa słowackiego. Sąd Apelacyjny dostrzegł wprawdzie, że słowacki Sąd Konstytucyjny uchylił korzystne dla skarżącej rozstrzygnięcie, uczynił to jednak stwierdzając, że doszło do naruszenia konstytucyjnych praw i wolności wnioskodawczynie,

bez odniesienia się do „kwestii merytorycznych”. Nie było zatem podstaw do przyjęcia, że doszło do naruszenia prawa strony do przedstawienia swojego stanowiska. Jak zaznaczył Sąd Apelacyjny, po ingerencji ze strony Sądu Konstytucyjnego sprawa podlegała ponownemu rozpoznaniu w postępowaniu, w którym skarżąca zachowała możliwość obrony swoich praw. Przewidziana w prawie słowackim możliwość wzruszenia prawomocnego orzeczenia sądu w wyniku skargi konstytucyjnej nie godzi w podstawowe zasady porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej; uczestniczka zresztą, jak zauważył Sąd Apelacyjny, inicjowała również samodzielnie postępowanie przed słowackim Sądem Konstytucyjnym w celu uchylecia niekorzystnego dla niej orzeczenia Sądu Najwyższego Republiki Słowackiej z dnia 24 maja 2012 r.

Sąd Apelacyjny podniósł dodatkowo, że zgodnie z art. 36 i 45 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 orzeczenie podlegające stwierdzeniu wykonalności nie może być w żadnym przypadku przedmiotem kontroli merytorycznej, co oznacza, że sąd państwa wykonania nie może badać jego zasadności pod względem prawnym ani faktycznym, z zastrzeżeniem określonych w rozporządzeniu wyjątków. Stwierdzenie wykonalności następuje „po formalnym sprawdzeniu przedłożonych dokumentów”, poza ramy którego wybiega badanie podnoszonych przez skarżącą sprzeczności w rozumowaniu Sądu Wojewódzkiego w B., ocenianych przez nią jako naruszające zasadę autonomii woli i zasadę *pacta servanda sunt*. Formułowany przez skarżącą zarzut błędnego odtworzenia woli stron nie mógł tym samym odnieść skutku, ponieważ zmierzał on do narzucenia sądowi polskiemu powinności kontroli merytorycznej orzeczenia sądu słowackiego.

Od postanowienia Sądu Apelacyjnego uczestniczka złożyła skargę kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie art. 34 pkt 1 w związku z art. 45 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 i art. 34 pkt 1 w związku z art. 45 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001. Na tej podstawie wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie i zasądził na rzecz wnioskodawczyni zwrot kosztów postępowania, oraz o jego zmianę przez oddalenie wniosku o stwierdzenie wykonalności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skarżącej oparte na twierdzeniu, że Sąd Apelacyjny dopuścił się naruszenia art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, dotyczyły zarówno procesowych, jak i materialnoprawnych aspektów klauzuli porządku publicznego, uregulowanej w rozporządzeniu nr 44/2001. W płaszczyźnie procesowej skarżąca zmierzała do wykazania, że przedstawione do wykonania orzeczenie zapadło w postępowaniu, w którym pozbawiono ją prawa do wysłuchania, w tym fragmencie, w którym postępowanie toczyło się przed Sądem Konstytucyjnym Republiki Słowackiej, czego konsekwencją było także naruszenie zasady równości stron. Zwróciła również uwagę na to, że uwzględniając skargi konstytucyjne składane przez wnioskodawczynię Sąd Konstytucyjny wykroczył poza swoje konstytucyjne kompetencje.

Z przepisu art. 34 pkt 1 w związku z art. 45 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 wynika, że sąd rozpoznający środek zaskarżenia od orzeczenia w przedmiocie wniosku o stwierdzenie wykonalności, odmawia stwierdzenia wykonalności, jeżeli zezwolenie na wykonanie byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym (*ordre public*) wezwanego państwa członkowskiego. W judykaturze Sądu Najwyższego podkreślono wyjątkowy i subsydiarny charakter klauzuli porządku publicznego na tle rozporządzenia nr 44/2001; zwrócono również uwagę, że ciężar wykazania okoliczności uzasadniających jej zastosowanie spoczywa na stronie sprzeciwiającej się wykonaniu zagranicznego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2008 r., IV CSK 73/08, niepubl., i z dnia 13 kwietnia 2011 r., V CSK 335/10, niepubl.). Stanowisko to wpisuje się w ugruntowane zapatrywanie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, według którego art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 powinien być rozumiany ściśle, a odwołanie się do niego jest uzasadnione jedynie wtedy, gdy wykonanie orzeczenia oczywiście naruszałoby zasadę lub prawo o podstawowym charakterze (*fundamental principle, principe fondamental, wesentlicher Grundsatz*) (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 23 października 2014 r., C-302/13, *flyLAL-Lithuanian Airlines AS w likwidacji przeciwko Starptautiskā lidosta Rīga VAS, Air Baltic Corporation AS*, ECLI:EU:C:2014:2319 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2010 r., IV CSK 224/10, OSNC 2011, nr 9, poz. 101).

Prawem, którego podstawowy charakter został potwierdzony w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jest prawo do wysłuchania, będące jednym z podstawowych elementów prawa do rzetelnego procesu sądowego (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 28 marca 2000 r., C-7/98, *Dieter Krombach przeciwko André Bamberski*, Zb. Orz. 2000, s. I-01935 i z dnia 2 kwietnia 2009 r., C-394/07, *Marco Gambazzi przeciwko DaimlerChrysler Canada Inc. i CIBC Mellon Trust Company*, Zb. Orz. 2009, s. I-02563). Ocena, czy doszło do pozbawienia prawa do wysłuchania, nie może ograniczać się do konkretnego fragmentu postępowania, lecz wymaga rozważenia jego całokształtu na tle wszystkich okoliczności sprawy. Przyjąć należy, że z kontroli w tym zakresie nie jest zwolnione postępowanie przed sądami konstytucyjnymi, zwłaszcza, jeżeli porządek prawny państwa pochodzenia - odmiennie niż prawo polskie - wyposaża krajowy sąd konstytucyjny w pewne uprawnienia kontrolne wobec orzeczeń wydawanych przez sądy zwykłe. Sytuacja taka, w różnym zakresie, występuje w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej, w tym także w Słowacji (§ 49 i n. ustawy o organizacji Sądu Konstytucyjnego Republiki Słowackiej, o postępowaniu przed tym sądem i statusie jego sędziów z dnia 20 stycznia 1993 r.; dalej – „ustawa słowacka”). Na potrzebę zachowania gwarancji rzetelnego procesu także przed sądami konstytucyjnymi, jeżeli rozpoznają one sprawy o charakterze cywilnym, wskazuje stabilne orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na tle art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie, dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r., nr 61, poz. 284 ze zm.) (por. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 23 czerwca 1993 r., *Ruiz-Mateos przeciwko Hiszpanii*, Series A no. 262 i z dnia 21 czerwca 2005 r., nr 61811/00, *Milatová i inni przeciwko Republice Czeskiej*).

W niniejszej sprawie słowacki Sąd Konstytucyjny wkroczył dwukrotnie w toczące się postępowanie, uwzględniając skargi konstytucyjne wnioskodawczyni i uchylając orzeczenia słowackiego Sądu Najwyższego przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w B.. Ingerencja taka sama w sobie nie prowadzi do sprzeczności z polskim porządkiem publicznym. Okoliczność, że uczestniczka nie brała udziału w postępowaniu przed Sądem Konstytucyjnym

mogłaby natomiast mieć w tym kontekście istotne znaczenie, gdyby wykazała ona - stosownie do spoczywającego na niej ciężaru - że stanowisko wyrażone przez Sąd Konstytucyjny, choćby nie dotyczyło bezpośrednio *meritum* sprawy, w sposób rozstrzygający wpłynęło na merytoryczny wynik postępowania w niekorzystny dla niej sposób, przy uwzględnieniu przewidzianego w § 56 ust. 6 *in fine* ustawy słowackiej związania oceną prawną sformułowaną przez Sąd Konstytucyjny. W skardze kasacyjnej brak jednak argumentów na rzecz istnienia takiego związku, poza ogólnymi wywodami, że decyzje Sądu Konstytucyjnego, podjęte bez udziału uczestniczki, okazały się dla niej niepomysłne, a postępowanie przed sądami słowackimi w ich następstwie przybrało dla niej niekorzystny obrót. Tego rodzaju stwierdzenia nie mogą być uznane za wystarczające, mając na względzie wyjątkowy charakter klauzuli *ordre public* w obrocie unijnym i wymaganie oczywistości naruszenia, na które kładzie nacisk art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001.

Okoliczność, że ingerencja Sądu Konstytucyjnego zdeterminowała tok postępowania w takim stopniu, że brak udziału uczestniczki w postępowaniu przed tym Sądem doprowadził do pozbawienia jej możliwości obrony w postępowaniu przed sądami słowackimi ocenianym jako całość, nie wynikała także z materiału sprawy. Uczestniczka nie przedłożyła wydanych w sprawie orzeczeń słowackiego Sądu Konstytucyjnego, które pozwoliłyby stwierdzić, w jakim stopniu zaprezentowana w nich wykładnia prawa mogła oddziaływać na uprawnienia procesowe uczestniczki. Z relacji zawartej w uzasadnieniach wydanych w sprawie orzeczeń słowackiego Sądu Najwyższego wynikało, że pierwsza ingerencja Sądu Konstytucyjnego nastąpiła w związku z wytknięciem przez Sąd Najwyższy, przy rozpoznawaniu środka zaskarżenia od orzeczenia tego Sądu wydanego w drugiej instancji, uchybienia w zakresie kwalifikacji podjętej przez wnioskodawczynię obrony jako powództwa wzajemnego w sytuacji, w której dochodzona kwota była niższa niż suma, na którą opiewało powództwo główne. Druga zaś dotyczyła zgłoszonych przez Sąd Najwyższy, działający w tym samym charakterze, wątpliwości co do jurysdykcji krajowej sądów słowackich na tle art. 22 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001, ze względu na które Sąd Najwyższy uchylił orzeczenie wydane w drugiej instancji. Obie sytuacje dotyczyły zatem procesowych aspektów

postępowania, przy czym w pierwszej Sąd Konstytucyjny uznał pogląd Sądu Najwyższego za arbitralny i z tego powodu nie do utrzymania z perspektywy konstytucyjnej, dostrzegając zarazem nieprawidłowości w obsadzie Sądu Najwyższego. W drugim przypadku Sąd Konstytucyjny wytknął mankamenty w zakresie sposobu uzasadnienia orzeczenia i zwrócił Sądowi Najwyższemu uwagę na wydany w międzyczasie wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 12 maja 2011 r., C-144/10, *Berliner Verkehrsbetriebe (BVG), Anstalt des öffentlichen Rechts przeciwko JPMorgan Chase Bank NA, Frankfurt Branch* (Zb. Orz. 2011, s. I-03961). Za każdym razem sprawa była powrotnie przekazywana Sądowi Najwyższemu, przed którym uczestniczka miała możliwość obrony jej praw, działając przez kwalifikowanego pełnomocnika. Uczestniczka podjęła także obronę przed Sądem Konstytucyjnym, składając własną skargę od orzeczenia słowackiego Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r., która została jednak oddalona. Jakkolwiek zatem ocena kwestii prawa uczestniczki do wysłuchania przed słowackim Sądem Konstytucyjnym dokonana przez Sąd Apelacyjny mogła być uznana za zbyt lakoniczną, przedstawione okoliczności nie dały podstaw do przyjęcia, że stanowisko Sądu Konstytucyjnego zdeterminowało - w zakresie merytorycznej oceny roszczenia - tok postępowania przed sądami słowackimi w sposób niekorzystny dla powódki. Teza, że orzeczenie sądu państwa obcego oczywiście narusza porządek publiczny państwa wykonania (art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001) nie może być oparta na domysłach i sugestiach, toteż podniesiony przez skarżącą zarzut nie mógł okazać się skuteczny.

Oceny tej nie mógł zmienić przywołany przez uczestniczkę pogląd słowackiego Sądu Najwyższego, wyrażony *obiter dicta*, że ze względu na konstytucyjną zasadę subsydiarności Sąd Konstytucyjny Republiki Słowackiej nie był władny rozpoznać skargi konstytucyjnej od wyroku o charakterze kasatoryjnym. Ocena tego zagadnienia, w kontekście powołanych wcześniej okoliczności, uchylała się kontroli sądu państwa wykonania sprawowanej na podstawie art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 (art. 45 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001).

W zakresie sprzeczności z materialnym porządkiem publicznym państwa wykonania skarżąca zarzuciła, że zakaz merytorycznej kontroli zagranicznego orzeczenia w reżimie rozporządzenia nr 44/2001 nie ma absolutnego charakteru,

toteż Sąd Apelacyjny powinien był zbadać, w kontekście zasady autonomii woli jako podstawowej zasady polskiego porządku prawnego, czy Sąd Wojewódzki w B. nie wyręczył stron w zakresie ustalenia przedmiotowo istotnych elementów umowy licencji, ustalając opłatę licencyjną w drodze przemnożenia jednostkowej ceny przez liczbę oddziałów, w których użytkowane było oprogramowanie. Ponadto, uczestniczka wytknęła także naruszenie zasady *pacta servanda sunt* polegające na tym, że sądy słowackie błędnie oceniły konsekwencje niewykonania przez nią obowiązków wynikających z umowy.

Odnosząc się do tego zarzutu należało w pierwszej kolejności zwrócić uwagę, że Sąd Najwyższy, rozstrzygając skargę kasacyjną, opiera się na argumentacji zawartej w treści skargi i odpowiedzi na skargę, względnie dalszych pism procesowych złożonych w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, jeżeli ich złożenie Sąd Najwyższy uzna za celowe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2012 r., III CSK 300/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 42). Z tych powodów nie mogło odnieść skutków zawarte w skardze kasacyjnej odesłanie do wywodów zawartych w uzasadnieniu środków zaskarżenia składanych na wcześniejszym etapie postępowania.

Uzasadniając zastosowanie klauzuli *ordre public* skarżąca powołała w skardze kasacyjnej dwie reguły, zakwalifikowane przez nią jako podstawowe, z którymi jej zdaniem koliduje przedstawione do wykonania orzeczenie - zasadę *pacta servanda sunt* i zasadę autonomii woli. Jeżeli chodzi o tę pierwszą, w skardze kasacyjnej brak jednak wyjaśnienia, w jaki sposób ewentualny błędny pogląd sądów słowackich co do wpływu niewykonania przez skarżącą obowiązków umownych na dalszy byt umowy, rzutował na wynik postępowania z powództwa wzajemnego, wytoczonego przez wnioskodawczynię przeciwko skarżącej, w związku z korzystaniem z oprogramowania poza granicami umowy. Krytykowane w skardze kasacyjnej stanowisko sądów słowackich stanowiło podstawę oddalenia powództwa głównego o naprawienie szkody kierowanego przez skarżącą uczestniczkę przeciwko wnioskodawczyni, a tym samym, z zastrzeżeniem zakazu kontroli merytorycznej zagranicznego orzeczenia (art. 45 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001), mogłoby mieć ewentualnie znaczenie przy ocenie skuteczności w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej rozstrzygnięcia oddalającego

powództwo skarżące, nie zaś orzeczenia o wzajemnym żądaniu wnioskodawczyni kierowanym przeciwko skarżącej. Zwalniało to od konieczności poczynienia bliższych rozważań w tym zakresie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym klauzuli porządku publicznego jako przesłanki sądowej kontroli orzeczeń arbitrażowych (art. 1206 § 2 pkt 2, art. 1214 § 3 pkt 2, art. 1215 § 2 w związku z art. 1214 § 3 pkt 2 k.p.c.), za podstawową zasadę polskiego porządku prawnego uznano m.in. zasadę autonomii woli (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2007 r., IV CSK 239/07, niepubl., z dnia 27 marca 2013 r., V CSK 222/12, niepubl. i z dnia 13 lutego 2014 r., V CSK 45/13, niepubl.). Za trafny należało także uznać pogląd uczestniczek, że ocena przedstawionego do wykonania orzeczenia z punktu widzenia klauzuli porządku publicznego, o której stanowi art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, nie mogła w tym kontekście nastąpić bez odniesienia się do treści orzeczenia, co bywa postrzegane jako wyłom od zakazu merytorycznej kontroli orzeczenia sądu państwa obcego. Zadanie sądu rozpoznającego środek zaskarżenia wniesiony na podstawie art. 43 rozporządzenia nr 44/2001, odmiennie niż sądu rozpoznającego wnioski o zezwolenie na wykonanie w pierwszej instancji (art. 41 rozporządzenia nr 44/2001), nie ogranicza się zatem w tym przypadku jedynie do formalnej kontroli orzeczenia, które zostało przedstawione do wykonania, i dołączonych do wniosku dokumentów (art. 45 rozporządzenia nr 44/2001).

Tezy te nie mogą być jednak rozumiane w taki sposób, aby uprawniały one sąd orzekający o *exequatur* w reżimie rozporządzenia nr 44/2001 do każdorazowej oceny, czy orzeczenie, którego dotyczy wniosek o zezwolenie na wykonanie, prawidłowo odzwierciedla wolę stron. Rozwiązanie takie oznaczałoby w istocie aprobatę dla wyraźnie odrzuconego przez prawo unijne (art. 45 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001) modelu *révision au fond*. Z uzasadnienia przedstawionego do wykonania wyroku Sądu Wojewódzkiego w B. wynikało, że uczestniczka korzystała w prowadzonych przez siebie oddziałach z oprogramowania dostarczonego przez wnioskodawczynię, przy czym w 7 oddziałach było ono używane na podstawie umowy licencji, zaś w pozostałych 117 oddziałach - poza ramami umowy licencji, jakkolwiek za wiedzą wnioskodawczyni, przez 42 miesiące. Wobec niepowodzenia negocjacji

między stronami co do dalszej współpracy, wnioskodawczyni uniemożliwiła korzystanie z oprogramowania i wystąpiła z powództwem wzajemnym obejmującym żądanie zapłaty zaległych opłat licencyjnych, stosownie do ustaleń poczynionych w umowie licencji, oraz żądanie zapłaty kwoty pieniężnej w związku z dotychczasowym korzystaniem z oprogramowania w 117 oddziałach poza ramami licencji. Stwierdzenie wykonalności orzeczenia zasądzającego świadczenie pieniężne w tych okolicznościach nie mogło być postrzegane jako kolidujące z polskim materialnym porządkiem publicznym. Ograniczając rozważania do będącego w istocie przedmiotem sporu rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu za korzystanie z oprogramowania poza granicami licencji, nie chodziło bowiem o narzucony obowiązek umowny, lecz o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z oprogramowania. Instytucja ta nie jest obca polskiemu porządkowi prawnemu, a zbliżone roszczenie wnioskodawczyni mogłaby konstruować z wykorzystaniem rozwiązań prawnych dostępnych w prawie polskim (por. w tym kontekście wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2002 r., I CKN 722/99, niepubl.). Skutek w postaci otwarcia drogi do wykonania obcego orzeczenia w tych warunkach nie godził w podstawowe zasady porządku prawnego w Polsce.

Dodać należało, że kontrola stanowiska sądów słowackich co do zasadności zasądzanego świadczenia wymagałaby dokonania ponownych ustaleń co do treści umowy licencyjnej i rzeczywistych intencji stron w odniesieniu do celu i warunków udostępnienia oprogramowania poza ramami umowy, co znacząco wybiegałoby poza uprawnienia sądu państwa wykonania na tle art. 38 i n. rozporządzenia nr 44/2001.

Co się tyczy wysokości zasądzonej kwoty, sąd państwa pochodzenia wskazał, że została ona ustalona na podstawie jednostkowej ceny licencji uzgodnionej w umowie licencyjnej, obejmującej 7 oddziałów. Jako taka zasądzona kwota nie wykraczała poza kompensacyjny cel i wymaganie proporcjonalności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2013 r., I CSK 697/12, OSNC 2014, nr 1, poz. 9), a zarzuty co do jej wysokości, oparte na hipotezie, że przy większej liczbie udzielonych licencji cena jednostkowa byłaby inna, dotyczyły merytorycznej prawidłowości rozstrzygnięcia, a jako takie powinny być podnoszone przed sądami państwa pochodzenia. Podkreślenia wymaga, że stosowanie klauzuli porządku publicznego służy poszanowaniu krajowego

porządku prawnego w ogólności, nie zaś ochronie czysto ekonomicznych interesów strony (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 23 października 2014 r., C-302/13, *flyLAL-Lithuanian Airlines AS w likwidacji przeciwko Starptautiskā lidosta Rīga VAS, Air Baltic Corporation AS*, ECLI:EU:C:2014:2319). Ponadto, odmienność rozwiązań prawnych, na których oparł się sąd obcy, a nawet ich nieprawidłowe zastosowanie, nie usprawiedliwia *per se* sięgnięcia do klauzuli porządku publicznego (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 28 kwietnia 2009 r., C-420/07, *Meletis Apostolides przeciwko David Charles Orams i Linda Elizabeth Orams*, ECLI:EU:C:2009:271 i z dnia 16 lipca 2015 r., C-681/13, *Diageo Brands BV przeciwko Simiramida-04 EOOD*, ECLI:EU:C:2015:471, a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2013 r., I CSK 697/12, OSNC 2014, nr 1, poz. 9). Zarzutu uczestniczki w zakresie kolizji z polskim porządkiem publicznym w sferze prawa materialnego nie można było zatem podzielić.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

kc

jw